

CONFERENTIE STEUNPUNT GOK: 'De lat hoog... voor iedereen!', Leuven 18 september

STROOM KRACHTIGE LEEROMGEVINGEN

RONDE 2: INBREKEN IN DE KLAS... Didactische praktijken ter ondersteuning van gelijke onderwijskansen in het LAGER ONDERWIJS

Hand-out:

Screeningsinstrument "omgaan met diversiteit" leerkrachtniveau

Er bestaan 3 instrumenten om leerkrachten en scholen te helpen om te werken aan de competentie 'Omgaan met diversiteit'.

Op leerkrachtniveau hebben we de competentie 'omgaan met diversiteit' opgesplitst in 6 doelen. Bij elk doel werden een aantal subdoelen geformuleerd (om duidelijk te maken wat we onder elk doel verstaan).

Omgaan met diversiteit	Subdoelen
I. Diversiteit waarnemen in de klas en daarbuiten.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op basis van observaties en gesprekken vorm ik me een veelkleurig, genuanceerd en gelaagd beeld van kinderen en jongeren. 2. Ik heb oog voor noden en behoeften van alle kinderen en jongeren. 3. Ik heb aandacht voor sociale relaties zoals wisselende statusposities, vriendschappen en conflicten. 4. Ik probeer zicht te krijgen op de veelheid aan competenties van alle kinderen en jongeren.
II. Diversiteit op een positieve manier benaderen.	<ol style="list-style-type: none"> 5. Ik sta open voor diversiteit. 6. Ik schep een veilig en stimulerend klimaat voor kinderen en jongeren om zichzelf te zijn. 7. Ik ga uit van wat diversiteit voor jongeren zelf betekent in een gegeven context.
III. Kinderen en jongeren begeleiden tot kwaliteitsvolle interactie met elkaar en met anderen.	<ol style="list-style-type: none"> 8. Ik maak regelmatig gebruik van werkvormen waarbij leerlingen met elkaar moeten samenwerken om tot resultaat te komen. 9. Ik maak regelmatig gebruik van werkvormen waarbij leerlingen elkaar moeten helpen om tot resultaat te komen. 10. In mijn klaspraktijk maak ik consequent ruimte voor dialoog, conflict en reflectiemomenten. 11. Ik laat leerlingen regelmatig in heterogene groepen samenwerken aan taken of opdrachten.

<p>IV. Diversiteit integreren in het totale onderwijsleerproces van kinderen en jongeren.</p>	<p>12. Ik ga gericht op zoek naar vormen van diversiteit met een meerwaarde voor het leerproces. 13. Ik bouw variatie in in mijn didactische praktijk. 14. Ik stimuleer uitdrukkelijk de eigen inbreng van leerlingen. 15. In mijn klaspraktijk bouw ik differentiatie in. 16. Ik laat een brede waaier van talenten en competenties aan bod komen tijdens het leerproces. 17. Ik maak tijd en ruimte vrij voor spontaan en informeel leren. 18. Ik ga op zoek naar verbindingen tussen binnen- en buitenschoolse leerervaringen van kinderen en jongeren. 19. Ik onderwerp lesmateriaal aan een diversiteitstoets. 20. Ik evalueer breed en billijk.</p>
<p>V. Goed omgaan met diversiteit van collega's, ouders, en externe partners.</p>	<p>21. Ik ga om met collega's, ouders en externe partners in een geest van democratisch overleg en samenwerking. 22. Ik leef me in in de verschillende perspectieven van collega's, ouders en externe partners. 23. Ik pas me soepel aan aan de verscheidenheid binnen de groep collega's, ouders en externe partners. 24. Ik ben bereid te leren van collega's, ouders en externe partners.</p>
<p>VI. De eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid zien en ernaar handelen.</p>	<p>25. Voor mij moet omgaan met diversiteit nagestreefd worden voor alle leerlingen in alle klassen. 26. Voor mij moet omgaan met diversiteit levenslang nagestreefd worden om alle leerlingen gelijke onderwijskansen te bieden.</p>

Inleiding - Omgaan met diversiteit als leerkrachtencompetentie individueel

Met deze test kunt u nagaan hoe u als leerkracht omgaat met diversiteit in de klas en op school ten aanzien van uw leerlingen, uw collega's, ouders en anderen. Het invullen van de test kost u **ongeveer 30 minuten**. Als resultaat krijgt u uw persoonlijke score. Deze score kan u printen, maar niet opslaan.

Na de test vindt u enkele tips om aan de slag te gaan met de resultaten. Zo kunt u doorklikken op **praktijkvoorbeelden** om verder vorm te geven aan omgaan met diversiteit als leerkracht.

U kunt ook doorgaan naar een **test** waarbij u en uw collega's kunnen inloggen en uw gezamenlijke (niet uw persoonlijke) resultaten wel kunnen worden opgeslaan door uw school.

U kunt een gelijkaardige test doen voor omgaan met diversiteit als doel van het **beleid** op uw school.

Gebruiksaanwijzing Omgaan met diversiteit als leerkrachtencompetentie individueel

De test

De test bestaat uit 6 doelen, elk doel is onderverdeeld in subdoelen. In totaal scoort u uw eigen handelen voor 26 subdoelen.

Bij elk subdoel kunt u kiezen uit 4 antwoordcategorieën:

- - Neen, dat is absoluut geen aandachtspunt van mij.
- Nee, daar heb ik eigenlijk weinig aandacht voor.
- + Ja, daar let ik op in mijn praktijk.
- ++ Ja, dat maakt onlosmakelijk deel uit van mijn dagelijkse praktijk.

Doelen bepalen individueel

Bekijk je scores. Zoek naar opvallende punten. Denk aan:

Welke doelen scoren zeer sterk en welke zeer zwak?

Bij welke doelen is sterkte/zwakte niet sterk uitgesproken?

Komen er verrassingen uit de bus? Welke? Waaraan wijd je die?

Zijn er doelen die je aan een andere (nieuwe) praktijkoptie in je klas of (nieuwe) beleidsoptie in de school kunt koppelen?

Welke en waarom?

Zie je binnen de school mogelijkheden tot samenwerking met een andere leerkracht?

Geef aan aan welk(e) doel(en) je (verder) wilt werken.

Inleiding - Omgaan met diversiteit als leerkrachtencompetentie test voor een team

Met deze test kunt u nagaan hoe u als leerkrachten omgaat met diversiteit in de klassen en op school ten aanzien van uw leerlingen, collega's, ouders en anderen. Het invullen van de test kost elk u **ongeveer 30 minuten**. Als resultaat krijgt u een gezamenlijke gemiddelde score (geen persoonlijke scores dus) én een score die de spreiding van uw antwoorden weergeeft. Zo kunt u nagaan of de antwoorden van iedereen dicht bij elkaar liggen of net ver uiteen. Deze score kan u printen en opslaan.

Na de test vindt u enkele te overwegen stappen in het **kiezen** van mogelijke aandachtspunten voor het team.

U kunt ook doorklikken op **praktijkvoorbeelden** om verder vorm te geven aan omgaan met diversiteit als leerkracht.

U kunt ook doorgaan naar een gelijkaardige test voor omgaan met diversiteit als doel van het **beleid** op uw school.

Gebruiksaanwijzing Omgaan met diversiteit als leerkrachtencompetentie team

Inloggen

- a. Elke school heeft 1 verantwoordelijke (basis is schoolnummer + E-mailadres verantwoordelijke + naam verantwoordelijke worden ter beschikking gesteld door Steunpunt)
- b. Elke verantwoordelijke kan 1 of meerder personen creëren voor zijn school. Bijvoorbeeld het hele team, een kernteam, een vakgroep,...
- c. Elke persoon ontvangt dan (na registratie verantwoordelijke) een uitnodiging via mail om deel te nemen aan de screening.

De test

De test bestaat uit 6 doelen, elk doel is onderverdeeld in subdoelen. In totaal scoort u uw eigen handelen voor 26 subdoelen. Bij elk subdoel kunt u kiezen uit 4 antwoordcategorieën:

- - Neen, dat is absoluut geen aandachtspunt van mij.
- Nee, daar heb ik eigenlijk weinig aandacht voor.
- + Ja, daar let ik op in mijn praktijk.
- + + Ja, dat maakt onlosmakelijk deel uit van mijn dagelijkse praktijk.

Doelen voor het team bepalen

Bekijk samen de gemiddelde scores. Zoek naar opvallende punten. Denk aan:

●●● Welke doelen scoren zeer sterk en welke zeer zwak?

.....

●●● Bij welke doelen is sterkte/zwakte niet sterk uitgesproken?

.....

●●● Komen er verrassingen uit de bus? Welke? Waaraan wijdt je die?

.....

Bekijk samen de scores die de spreiding van de antwoorden over het team aangeven.

●●● Zijn er doelen waar de meeste in jullie team hetzelfde over denken? In welke zin?

.....

●●● Zijn er verdeelde meningen binnen het team? Op welke vlakken?

.....

●●● Hoe schatten jullie deze eventuele verschillen in? Denk je dat ze de samenwerking kunnen hypothekeren of niet?

.....

Zijn er doelen die je aan andere beleidsopties in de school kunt koppelen?

●●● Welke en waarom?

.....

●●● Zie je samenwerkingsmogelijkheden of partners binnen of buiten de school waar je bij kunt aansluiten?

.....

Geef aan aan welk(e) doel(en) je als team (verder) wilt werken. Willen jullie er een actiepoint voor de volgende GOK-cyclus van maken?
Voorbeeld uit het **leerkrachteninstrumentinstrument**¹:

Stel: je screent (individueel, team of school) en een werkpunt is:

¹ Instrument om te reflecteren over het leerkrachthandelen met betrekking tot de competentie 'Omgaan met diversiteit'.

Doel I 'Diversiteit waarnemen in de klas en daarbuiten'

1. Op basis van observaties en gesprekken vorm ik me een veelkleurig, genuanceerd en gelaagd beeld van kinderen en jongeren.
2. Ik heb oog voor noden en behoeften van alle kinderen en jongeren.
3. Ik heb aandacht voor sociale relaties zoals wisselende statusposities, vriendschappen en conflicten.

4. Ik probeer zicht te krijgen op de veelheid aan competenties van alle kinderen en jongeren.

- De leerkracht besteedt aandacht aan wat leerlingen aan (buitenschoolse) **leerprocessen** inbrengen in de klas
- **Wall of fame.** De leerkracht en de kinderen van haar klas stellen samen een Wall of Fame op in de gang. Ze hangen foto's van iedereen in de klas aan de muur en schrijven erbij waar iedere van hen goed in is of in geïnteresseerd is. Er is ook veel aandacht voor niet-schoolse vaardigheden zoals skaten, fietsen, ...
- **Boom der Kennis.** Aan de binnenkant van de klasdeur hangt een grote tekening van een boom: 'De boom der kennis'. Aan de boom hangen briefjes met wat elk kind goed kan. Het gaat zowel om schoolse vaardigheden als niet –schoolse. De stam is het gemeenschappelijke deel: Hoe meer kinderen een bepaalde vaardigheid verwerven/interesse delen hoe meer die 'kennis' in de richting van de stam verhuist. Wat de klas op een bepaald moment samen leert – bijvoorbeeld maten en gewichten, kleuren, gevoelens,... – hangt eerst bovenaan in de kruin van de boom, en naarmate dit meer en meer verworven geraakt, verhuist het naar de stam. Aan de twijgen hangen ook briefjes met daarop wat ieder goed kan. 'Ik kan goed ... (schaken, veters knopen).', 'Ik leer (fietsen, rolschaatsen)', 'Ik hou van ... (katten).' en de naam van het kind in kwestie. Rondom de kruin hangen dan weer leervragen. Bijvoorbeeld: 'Ik wil graag leren rolschaatsen. Wie kan mij helpen?' of 'Ik vind de staartdelingen moeilijk. Wie kan me helpen?'. Kinderen kunnen ook nieuwe leervragen formuleren op basis van de vaardigheden en interesses van de anderen. De boom kent twee regels: 'Je hebt het recht om iets nieuws te leren en om hulp te vragen.' en 'Je hebt de plicht om hulp te geven.' Wie iets vertelt over zichzelf of een vraag stelt kan door de anderen daar steeds op aangesproken worden. Emma meldt bijvoorbeeld dat ze touwspelletjes aan het leren is. Ook Hannah is daar in geïnteresseerd. Tijdens de speeltijd oefenen ze samen met behulp van Emma's boekje. Wanneer hulpvragen een week lang blijven hangen, wijst de leerkracht de andere kinderen op deze regel.
- Bij groepsopdrachten krijgen de leerlingen elk **een rol** toegewezen. Deze rollen wisselen. Zo krijg ik als leerkracht een breed beeld van de vaardigheden van mijn leerlingen.
- De leerkracht biedt de kinderen **een variatie aan activiteiten**. Zo doet ze een beroep op meervoudige intelligenties. Bijvoorbeeld: verzamelen, ordenen, vergelijkingsopdrachten, aquarium onderhouden, vragen als, 'Wat zou er gebeuren indien....?', taalspelletjes, hints, schaalmodellen bouwen, rekenen met concreet materiaal, kinetische symbolen koppelen aan kennis, leerliedjes maken bijvoorbeeld over zoogdieren en hun kenmerken,... Ook buiten de klas grijpt ze samen met de collega's de gelegenheid aan om een breed zicht te krijgen op de veelheid aan competenties van de kinderen. Tijdens de middagpauze is er op donderdag ruimte en tijd voorzien voor allerhande activiteiten. Deze worden begeleid door een leerkracht en een externe deskundige of oudere leerling. Elke leerling doet mee aan minstens twee keer per maand mee aan een activiteit. Per maand

wisselt het programma. Het aanbod omvat fotografie, drum, tennis, juwelen maken, circustechnieken, animatiefilm maken, basket, tafeltennis, skaten,...

- Bij de aanvang van het schooljaar doet de hele klas een [meervoudige intelligentietest](#). Rekening houdend met deze resultaten en hun eigen inschatting van hun interesse en vaardigheden geeft elke leerling zichzelf een concrete opdracht tot een 'eindwerk'. Om tot de opdracht te komen combineert elke leerling een leerinhoud naar keuze met iets dat hem/haar persoonlijk interesseert. Bijvoorbeeld muziek, actie en avontuur, bouwen en herstellen van dingen, reizen door plaatsen en tijd, kunst en tekenen, romans lezen, dansen, ...
Elk kind geeft op voorhand aan wat hij/zij zal maken om de anderen te tonen wat hij/zij leerde. Het kan gaan om een diareportage, een lied, een mobiel, een kort verhaal, een spel, een diagram, een tabel, een krantenartikel, een toneeltje, een doolhof, een proef, een kostuum, een T-shirt, een reisposter, een kaart, een schilderij, een prentenboek, een encyclopedie, een puzzel, een toespraak, een interview, een weerstation, andere... De leerkracht ziet erop toe dat er een grote diversiteit aan soorten eindwerken zal zijn. De leerkracht doet indien nodig ook een paar voorstellen, rekening houdend met de voorkeuren en talenten van de leerlingen en de meervoudige intelligentietest.
- Terwijl de kinderen in groep **samenwerken** observeert de leerkracht hen. Meer specifiek kijkt hij/zij gedurende naar de verschillende schoolse en buitenschoolse competenties van de kinderen. De leerkracht gebruikt hiervoor het **leerlingeninstrument** van Steunpunt Diversiteit en Leren.

Voor meer tips en meer informatie om te werken aan de competentie "Omgaan met diversiteit" en het creëren van een krachtige leeromgeving, verwijzen we naar de **instrumenten 'Omgaan met diversiteit'** (http://www.steunpuntgok.be/lager_onderwijs/materiaal/screeningsmateriaal/themaspecifiek.aspx) en naar de materialen op de website van **Steunpunt GOK** (www.steunpuntgok.be).